

Prevenca proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu, a povinnosť identifikácie

I. Ciele dokumentu

Tento dokument je venovaný základnému výkladu povinností a opatrení v boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.

Jeho cieľom je priblížiť Vám problematiku prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, a opatrenia, ktoré vedú k ich prevencii, a tiež oboznámiť s povinnosťami a postupmi, ktoré ste banka a vy ako jej zástupca v rámci tejto prevencie povinní vykonávať a dodržiavať.

II. Pojmy

Legalizácia príjmov z trestnej činnosti

V širšom slova zmysle môžeme hovoriť predovšetkým o výnosoch z majetkovej a hospodárskej kriminality. Medzi takéto trestné činy patria najmä trestné činy ako sprenevera, podvod, legalizácia príjmov z trestnej činnosti, ďalej trestné činy proti mene a platobným prostriedkom, daňové trestné činy, poplatkové, devízové trestné činy a tiež trestné činy proti záväzným pravidlám trhovej ekonomiky. Za výnos z trestnej činnosti sa pritom považuje akákoľvek ekonomická výhoda vyplývajúca z konania, ktoré nesie znaky trestného činu.

Hlavným záujmom osôb vykonávajúcich legalizáciu príjmov z trestnej činnosti je zakrytie pôvodu prostriedkov pochádzajúcich z nezákonných aktivít a ich premena na prostriedky zdanlivo získané legálne. Legalizáciu príjmov z trestnej činnosti možno popísať aj ako akt prevádzania nelegálne získaných prostriedkov prostredníctvom bezúhonných ľudí alebo bankových účtov tak, aby nemohol byť vystopovaný ich originálny zdroj. Nie je rozhodujúce či k hore uvedenému konaniu došlo alebo má dôjsť úplne alebo sčasti na území SR alebo v zahraničí.

Pojem legalizácia príjmov z trestnej činnosti býva často nahradený označením „pranie špinavých peňazí“. Z toho tiež pochádza medzinárodne používaný akronym AML (Anti Money Laundering).

Postup pri legalizácii príjmov z trestnej činnosti

K tomu, aby sa nelegálne získané prostriedky mohli začleniť do legálneho prostredia, je potrebný určitý algoritmus k ich očisteniu. V prvom rade dochádza k investovaniu získaných prostriedkov do osobnej spotreby páchatelov trestnej činnosti alebo ich blízkych osôb. Investovať je možné tiež do rôznych cenností a nehnuteľností. Po naplnení vyššie uvedených potrieb (investícií) dochádza k reinvestíciám do ďalšej trestnej činnosti a to väčšinou do zaobstarania, prenájmu, zbraní alebo nových technológií. Až potom dochádza k investovaniu do legálnych obchodov.

Najväčším úskalím legalizácie nelegálne získaných prostriedkov je ich prevod z hotovostnej formy na bezhotovostnú. Z tohto dôvodu bola legislatívne obmedzená možnosť platieb hotovosťou vyššou ako 15 tisíc EUR.

Proces legalizácie možno rozdeliť do 3 fáz:

Umiestnenie – nelegálne získané prostriedky sú zhromaždené a postupne umiestňované do finančných inštitúcií.

Rozvrstvenie – tato fáza má za úlohu znemožnenie alebo aspoň sťaženie následného skúmania pôvodu prostriedkov. Na takéto účely slúži najmä rada bezhotovostných prevodov a iných zložitých finančných operácií.

Integrácia – dochádza k vráteniu zlegalizovaných a často aj zdanených prostriedkov vo forme legálneho príjmu pôvodnému majiteľovi. Tejto fáze sa hovorí integrácia preto, lebo tu vzniká most medzi dvomi ekonomikami a to legálnou a nelegálnou.

K praniu peňazí však nedochádza iba prostredníctvom zločineckých organizácií. Na takomto konaní sa podieľajú aj osoby inak bezúhonné. Ich cieľom môže byť vyhnúť sa daniam, znížiť dividendy akcionárom, obísť devízové prekážky a iné.

AML-CFT (Anti Money Laundering – Combating the Financing of Terrorism)

Opatrenia proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti (praniu špinavých peňazí) a financovaniu terorizmu.

Zmysel a účel AML/CFT opatrení možno rozdeliť do dvoch bodov:

- zabránenie zneužitiu finančného systému k legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu
- uchovávanie evidencie o presunoch majetku vrátane záznamu o tom od koho, prostredníctvom koho a komu sú dané prostriedky premiestňované.

Financovanie terorizmu

Vzhľadom k celosvetovej tendencii bojovať s terorizmom dochádza k vytváraniu takých globálnych procesov, ktoré umožňujú predchádzať a odhaľovať financovanie terorizmu. V súvislosti s tým vznikol medzinárodne uznávaný akronym CFT (Combating the Financing of Terrorism). Globálne snahy vedú k zlepšovaniu procesov, ktoré monitorujú a odkrývajú vlastnícke štruktúry či už najväčších firiem alebo bežných majiteľov účtov, a tak prispievajú k predchádzaniu, odkrývaniu a zamedzovaniu financovania terorizmu.

Financovanie terorizmu zahŕňa zhromažďovanie alebo poskytovanie peňažných prostriedkov alebo iného majetku s vedomím, že budú čo i len časťou použité k spáchaniu trestného činu teroru, teroristického útoku alebo trestného činu, ktorý má umožniť alebo pomôcť spáchaniu takéhoto trestného činu alebo k podpore osoby alebo skupiny osôb pripravujúcich sa k spáchaniu takéhoto trestného činu.

Pre účely AML zákona aj financovanie šírenia zbraní hromadného ničenia, pod ktorým sa rozumie zhromažďovanie alebo poskytovanie peňažných prostriedkov alebo iného majetku s vedomím, že budú čo i len sčasti použité šíriteľom zbraní hromadného ničenia alebo to bude použité na podporu šírenia takýchto zbraní v rozpore s požiadavkami medzinárodného práva.

Obchod

Každé jednanie BNPP PF SK s inou osobou, ak toto jednanie smeruje k nakladaniu s majetkom tejto osoby alebo k poskytnutiu služby tejto osobe.

Ak je platba rozdelená na niekoľko samostatných plnení, tak hodnotou obchodu alebo platby je ich súčet, v prípade že spolu tieto plnenia súvisia.

Obchodný vzťah

Zmluvný vzťah medzi BNPP PF SK a inou osobou, ktorého účelom je nakladanie s majetkom tejto osoby alebo poskytovanie služieb tejto osobe, ak je pri vzniku zmluvného vzťahu s prihliadnutím na všetky okolnosti zrejmé, že bude obsahovať opakujúce sa plnenie.

Podozrivý obchod

Obchod uskutočnený za okolností vyvolávajúcich podozrenie zo snahy o legalizáciu príjmov z trestnej činnosti alebo podozrenie, že v obchode použité prostriedky sú určené na financovanie terorizmu, alebo, že obchod inak súvisí alebo je spojený s financovaním terorizmu, alebo iná skutočnosť, ktorá by mohla takémuto podozreniu nasvedčovať. Okolnosti, ktoré vyvolávajú podozrenie môžu byť napríklad anomálie v správaní klienta oproti jeho obvyklému správaniu alebo oproti správaniu množiny klientov obdobného typu.

Politicky exponované osoby (Politically Exposed Persons – PEP)

Politicky exponovanými osobami (ďalej už len „PEP“) sú vždy fyzické osoby, ktorým sú alebo boli zverené významné verejné funkcie a súčasne tieto funkciu vykonávajú či už na území SR alebo v zahraničí. Za PEP sa považujú aj fyzické osoby, ktoré sú najbližšími rodinnými príslušníkmi týchto osôb.

Preukaz totožnosti

Doklad vydaný orgánom verejnej správy, v ktorom je uvedené meno a priezvisko, dátum narodenia, je z neho zrejماً podoba poprípade aj iný údaj, ktorý umožňuje identifikovať osobu, ktorá doklad predkladá, ako jeho oprávneného držiteľa.

Riziková krajina

Krajina, ktorá je riziková z hľadiska legalizácie príjmov z trestnej činnosti, financovania terorizmu alebo z hľadiska šírenia zbraní hromadného ničenia. Zoznam týchto krajín je stanovený nariadením Európskej Komisie 2016/1675 z dňa 14. Júla 2016, ktorým sa smernica (EU) 2015/849 Európskeho parlamentu a Rady dopĺňa o identifikáciu vysoko rizikových tretích krajín so strategickými nedostatkami v oblasti AML. Zoznam rizikových krajín stanovený skupinou BNP Paribas PF.

III. Požiadavky pri výkone AML opatrení

Právna úprava zákona o AML vymedzuje tzv. povinné osoby – finančné inštitúcie – a ich povinnosti pri realizácii opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. Medzi tieto hlavné povinnosti patrí:

- identifikácia klienta,
- kontrola klienta,
- neuskutočnenie obchodu,
- uchovávanie informácií,
- oznámenie podozrivého obchodu,
- odklad splnenia príkazu klienta,
- určenie kontaktnej osoby,
- školenie zamestnancov,
- informačná povinnosť,
- stanovenie systému vnútorných zásad.

Identifikácia klienta

Povinnosť identifikácie klienta sa vzťahuje na všetkých klientov, ktorí sú účastníkmi obchodu prevyšujúceho čiastku 1000 EUR. Tento limit však neplatí pre určité zákonom stanovené obchody. V podmienkach BNPP PF SK sa jedná o:

- transakcie napĺňajúce znaky podozrivého obchodu,
- vznik obchodného vzťahu.

Prvú identifikáciu klienta, ktorý je fyzickou osobou a každej fyzickej osoby konajúcej v mene klienta, ktorý je právnickou osobou vykoná BNPP PF za fyzickej prítomnosti identifikovaného, ak AML zákon nedovoľuje inak.

Identifikácia je vykonávaná povereným pracovníkom alebo sprostredkovateľom, pričom prvá identifikácia je uskutočňovaná za prítomnosti identifikovaného, teda fyzickej osoby alebo fyzickej osoby jednajúcej v mene klienta, ktorý je právnická osoba. Pri identifikácii **sú zaznamenávané a overované identifikačné údaje** z preukazu totožnosti klienta (za preukaz totožnosti sa nepovažuje

napr. vodičský preukaz, cestovný pas alebo náhradný doklad v prípade straty či odcudzenia občianskeho preukazu, tj. potvrdenie o občianskom preukaze), a to hlavne:

- meno a priezvisko,
- rodné číslo klienta a ak nebolo pridelené, tak dátum narodenia,
- miesto narodenia,
- trvalý alebo iný pobyt,
- druh a číslo preukazu totožnosti,
- štát prípadne orgán, ktorý preukaz totožnosti vydal,
- doba platnosti preukazu totožnosti,
- súčasne je vykonávaná aj zhoda podoby s fotografiou na preukaze totožnosti.

Pri overovaní identifikačného dokladu proti poškodeniu alebo falšovaniu sa vykonáva kontrola:

- či doklad nenesie známky poškodenia (či nie je zjavne prepísaný, upravovaný, prelepovaný, či je vcelku a nie je nijako znehodnotený),
- či sú údaje na doklade čitateľné,
- či doklad nie je exspirovaný.

Kontrola klienta

- získanie informácií o účele a zamýšľanej povahe obchodu alebo obchodného vzťahu;
- priebežné sledovanie obchodného vzťahu vrátane preskúmania obchodov uskutočňovaných v priebehu daného vzťahu za účelom zistenia či sú obchody v súlade s tým, čo vie BNPP PF SK o klientovi a jeho podnikateľskom a rizikovom profile ;
- preskúvanie zdrojov peňažných prostriedkov alebo iného majetku, ktorého sa obchod (alebo obchodný vzťah) týka;
- v rámci obchodného vzťahu s PEP tiež primerané opatrenia ku zisteniu pôvodu ich majetku.

Znaky podozrivého obchodu

Rizikovým obchodom je obchod, pri ktorom možno predpokladať určité riziko naplnenia znakov podozrivého obchodu.

Ak sa nepodarí vyvrátiť všetky znaky rizikového obchodu, stáva sa tento obchod podozrivým v zmysle zákona o AML. Pri vykonávaní identifikácie môže napríklad dôjsť k nasledujúcim podozrivým situáciám:

- klient sa odmieta podrobiť identifikácii,
- pri jednaní s klientom sa klient správa, jedná alebo vyzerá neobvykle (napr. je doprevádzaný neznámou osobou alebo je sledovaný, nie je schopný alebo odmieta uviesť bežné informácie alebo sú tieto informácie nedôveryhodné),
- existuje pochybnosť o pravosti doložených identifikačných údajov klienta,
- existuje pochybnosť, že za klienta jedná niekto iný.

Banka neuskutoční obchod s daným klientom vždy, keď nadobudne podozrenie na podozrivý obchod alebo má pochybnosti o danom obchode.

V prípade, že sa žiadateľ o úver odmietne podrobiť identifikácii, odmietne spolupracovať pri vykonávaní identifikácie (odmietne predložiť identifikačný doklad) alebo existujú pochybnosti o pravdivosti poskytnutých informácií držiteľom, alebo o pravosti predložených dokladov, nie je možné úver dojednať.

V takomto prípade sú zamestnanci povinní túto osobu odmietnuť a o tejto skutočnosti banku okamžite informovať na e-mailovej adrese: compliance@cetelem.sk.

Do správy uveďte nasledujúce položky:

- Do predmetu správy uveďte => „Hlásenie o podozrivom obchode.“

- Do textu emailu uveďte => Vaše meno a rodné číslo,
- Ďalej do emailu uveďte => základné údaje o žiadateľovi, ak sa vám ich podarilo zistiť (pri občianovi SR sa jedná o meno, priezvisko, rodné číslo, a pri občianovi mimo SR je to meno, priezvisko, dátum narodenia, štátne občianstvo) a stručný popis situácie a podozrivého správania.

O všetkých informáciách a súvislostiach s týmto podozrivým obchodom a oznámením banke ste povinní zachovávať mlčanlivosť vo vzťahu k tretím osobám, vrátane osôb, ktorých sa tieto informácie týkajú. V prípade, že banka nedospeje k vysvetleniu a odôvodneniu znakov podozrivého obchodu, oznámi túto skutočnosť Finančnej spravodajskej jednotke MVSR podľa postupov stanovených zákonom a svojich interných predpisov.

IV. Právna úprava

V nadväznosti na medzinárodné záväzky vychádzajúce predovšetkým z medzinárodných dohovorov a členstva v EÚ je problematika legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu upravená aj v SR. Spoločnosť sa ku dňu vydania tohto vnútorného predpisu riadi nasledujúcimi právnymi úpravami:

- Zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 289/2016 Z. z. o vykonávaní medzinárodných sankcií a o doplnení zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti
- Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Metodické usmernenie Národnej banky Slovenska, útvarov dohľadu nad finančným trhom z 29. apríla 2019 č. 3/2019 k ochrane banky a pobočky zahraničnej banky pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu